

جزوه پرسش و پاسخ کتاب جغرافیای دو پایه یازدهم رشته انسانی

تهیه و تنظیم: محسن یوسفی

نکته مهم: سوالاتی که در این جزوه آمده مربوط به قسمت هایی از کتاب است که طراح سوال می تواند از آنجا سوال برای امتحان نیمسال اول و دوم طرح کند و دانش آموز موظف به مطالعه آن ها برای امتحان آخر دو نیمسال است.

درس ۱

۱- هر مکان در روی زمین دارای چه ویژگی هایی است؟ دو مورد بنویسید.

هر مکان در روی زمین ویژگی هایی دارد. همچنین میان اجزا و پدیده های هر مکان، نوعی پیوستگی و هماهنگی وجود دارد که آن مکان را از سایر مکانها متفاوت می سازد.

۲- وظیفه جغرافیدان در مقابل هر مکان چیست؟

مطالعه شباهت ها و تفاوت های مکان هاست.

۳- مکان هایی که ویژگی های مشابه دارند، همان ..... هستند.

ناحیه

۴- ناحیه را تعریف کنید.

ناحیه، بخشی از سطح زمین است که ویژگی های جغرافیایی (طبیعی، اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و...) همگون و خاصی دارد؛ به طوری که با بخش های مجاور خود متفاوت است.

۵- جغرافیدانان ناحیه را چگونه مورد مطالعه قرار می دهند؟

جغرافی دان ها از گذشته سطح زمین را به واحدهای جغرافیایی — که در آنها پدیده ها با هم همگونی و وحدت دارند — تقسیم کرده و سپس مورد مطالعه قرار داده اند.

۶- علت تقسیم بندی سطح زمین توسط جغرافی دان ها را توضیح دهید.

این تقسیم بندی ها برای شناخت بهتر و آسان تر مکان های مختلف و علمی کردن مطالعات و تحقیقات درباره این مکان ها صورت می گیرد تا بتوان برای آنها به طور صحیح برنامه ریزی کرد.

۷- ناحیه بندی چیست؟

وقتی یک محیط جغرافیایی را براساس معیارهایی به واحدهای کوچک تر تقسیم می کنیم، به طوری که هر واحد با واحد مجاور تفاوت داشته باشد، در واقع «ناحیه بندی» کرده ایم.

۸- دو ویژگی در مورد ناحیه را بنویسید.

الف — ویژگی اصلی هر ناحیه، وحدت و همگونی نسبی عناصر طبیعی و انسانی در آن است (وحدت یابی)

ب — هر ناحیه جغرافیایی به درجه ای از همگونی رسیده است که از سایر بخش های پیرامون خود متمایز می شود و با آنها تفاوت دارد.

۹- روش کار جغرافی دانان در ناحیه بندی را توضیح دهید.

جغرافی دان ها برای تعیین حدود یک ناحیه، یک یا چند معیار را به کار می گیرند. آنها با توجه به این معیارها، حدود یا مرزهای هر ناحیه را روی نقشه رسم می کنند و نواحی مختلف را روی نقشه نمایش می دهند.

۱۰- ناحیه بندی براساس چه ملاک هایی توسط جغرافی دان انجام می شود؟

ناحیه بندی کاری صرفاً جغرافیایی است و براساس طرز تفکر یک جغرافیدان و شیوه کار او صورت می گیرد.

۱۱- عوامل مهم در انتخاب معیارها و ملاک ها در ناحیه بندی را بنویسید.

انتخاب معیارها و ملاک ها برای تعیین حدود یک ناحیه، به هدف مطالعه و تحقیق جغرافی دان بستگی دارد. این معیارها ممکن است «عوامل طبیعی» یا «عوامل انسانی» باشد.

۱۲- مهم ترین معیارهای طبیعی ناحیه بندی را نام ببرید.

ناهمواری ها، آب و هوا، پوشش گیاهی، خاک و نظایر آن

۱۳- معیارهای مربوط به عوامل انسانی را نام ببرید.

جمعیت، اقوام (قومیت ها)، دین، زبان، فرهنگ، نوع فعالیت های اقتصادی و نظایر آن

۱۴- نواحی بارشی ایران را نام ببرید.

ناحیه خزر غربی

ناحیه خزر شرقی

ناحیه کردستان

ناحیه آذربایجان و زاگرس

ناحیه خراسان شمالی

ناحیه داخلی

۱۵- جغرافیدانان با توجه به چه معیارهایی کشور ایران را به ۶ ناحیه بارشی تقسیم بندی کرده اند؟ نام ببرید.

میانگین بارندگی سالانه، توزیع فصلی بارش و بالاترین میزان بارش روزانه

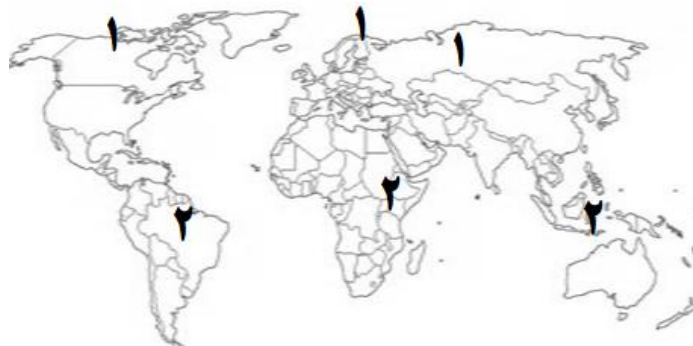
۱۶- زیست بوم را تعریف کنید.

زیست بوم ها جزء نواحی طبیعی هستند که هریک به سبب پوشش گیاهی و زندگی جانوری خاصی که دارند از بقیه متمایز می شوند.

۱۷- در کشور سوئیس چند زبان رسمی وجود دارد؟

چهارتا (آلمانی فرانسه ایتالیایی رمانش)

۱۸- در نقشه گنگ جهان نما شماره های ۱ و ۲ مربوط به کدام زیست بوم ها می باشد؟

شماره ۱ مربوط به زیست بوم جنگل های تایگا و شماره ۲ مربوط به زیست بوم جنگل های استوایی است.

درس ۲

۱- نکات قابل توجه ارتباط متقابل انسان و نواحی را بنویسید.

- انسان ها نواحی را به وجود می آورند

- نواحی به فعالیت های انسان ها شکل می دهند

- نواحی بایکدیگر رابطه و کنش متقابل دارند

- نواحی تحت تأثیر تصمیم گیری های سیاسی حکومت ها هستند.

۲- انسان ها چگونه بر نواحی طبیعی غلبه یافتند؟

انسان ها با پیشرفت در دانش و تولید ابزار و فناوری بر محیط های طبیعی غلبه کرده و این محیط ها را در اختیار گرفته اند؛ با وجود این، محیط ها و نواحی طبیعی همواره زندگی مردم را تحت تأثیر قرار داده است.

۳- چرا انسان ها باید برای کنترل محیط و شرایط خاص آن چاره اندیشی کنند؟

محدودیت ها و موانع محیطی موجب می شود انسان ها برای کنترل محیط و شرایط خاص آن چاره اندیشی کنند و به ابداع ابزارهایی بپردازند. در واقع، هر ناحیه شرایط خاصی را به انسان ها ارائه می کند و انسان ها در چارچوب آن شرایط دست به عمل می زنند.

۴- آیا نواحی (انسانی) بایکدیگر رابطه و کنش متقابل دارند؟

هر ناحیه کره زمین (بیشتر نواحی انسانی) با دیگر نواحی مبادلات اقتصادی، فرهنگی، اجتماعی و سیاسی دارد. نواحی بر روی یکدیگر تأثیر می گذارند. امروزه همه نواحی و حتی دورافتاده ترین آن ها به ویژه از نظر اقتصادی، تحت تأثیر یکدیگرند.

۵- چه عواملی بر نواحی تأثیر می گذارند؟ آیا فقط روابط معمول انسان ها و محیط طبیعی بر نواحی تأثیر می گذارند؟

نواحی فقط تحت تأثیر روابط معمول انسان ها و محیط طبیعی نیستند بلکه حکومت ها و تصمیم گیری های سیاسی نیز به شدت بر نواحی تأثیر می گذارند.

۶- دو مثال در مورد تأثیر حکومت ها بر نواحی را بنویسید.

برای مثال، برنامه ریزی یا تصمیم های یک دولت برای ایجاد ناحیه گردشگری و پارک های ملی یا صنعتی، توسعه کشاورزی در یک ناحیه، انتقال اجباری ساکنان یک ناحیه به ناحیه دیگر، وقوع جنگ بین حکومت ها و نظایر آن.

ساخت جزیره های مصنوعی در آب های خلیج فارس توسط کشور امارات متحده عربی

۷- نتیجه تأثیر حکومت ها بر نواحی چیست؟

موجب حفظ، تغییر یا تخریب نواحی طبیعی و انسانی می شود.

۸- مهم ترین کاربری های جزیره های مصنوعی خلیج فارس را بنویسید.

کاربری این جزایر مسکونی، تفریحی و تجاری است و ویلاها و آپارتمان های لوکس، امکانات تفریحی و بازار و هتل در این جزایر مصنوعی در حال احداث است.

۹- پیامدهای ساخت جزیره های مصنوعی در خلیج فارس را بنویسید.

برای ساختن این جزایر، مقدار زیادی سنگ و خاک از بستر خلیج فارس بالا کشیده می شود. این خاکبرداری و گل آلوده شدن وسیع آب به بوم سازگان (اکوسیستم) دریایی و آب سنگهای مرجانی آسیب رسانده است. صاحب نظران معتقدند که ساختن این جزایر پیامدهای بسیار نامطلوبی برای محیط زیست خلیج فارس دارد.

۱۰- علل تخریب ناحیه مسلمان نشین میانمار را بنویسید.

دولت میانمار مسلمانان را شهروند این کشور نمی داند و به همین دلیل، ساختن مسجد را نیز ممنوع کرده است. در نتیجه پاک سازی قومی دولت میانمار، صدها نفر از مردم ناحیه مسلمان نشین این کشور به مرزهای بنگلادش مهاجرت کرده و درخواست پناهندگی نموده اند. در نتیجه، ناحیه مسلمان نشین میانمار تخریب شده است.

۱۱- کانون ناحیه چیست؟ شرح دهید.

هر ناحیه جغرافیایی دارای کانون یا مرکزی است که بیشترین عوامل وحدت و همگونی در آن وجود دارند.

۱۲- هر چه از کانون یک ناحیه جغرافیایی دور می شویم و به طرف مرزهای آن حرکت می کنیم چه تغییراتی دیده می شود؟

به تدریج از عوامل همگونی آن ناحیه کاسته می شود و سرانجام، این عوامل ناپدید می گردند.

۱۳- هر چه از کانون یک ناحیه صنعتی دور می شویم و به طرف مرزهای آن حرکت می کنیم چه تغییراتی دیده می شود؟

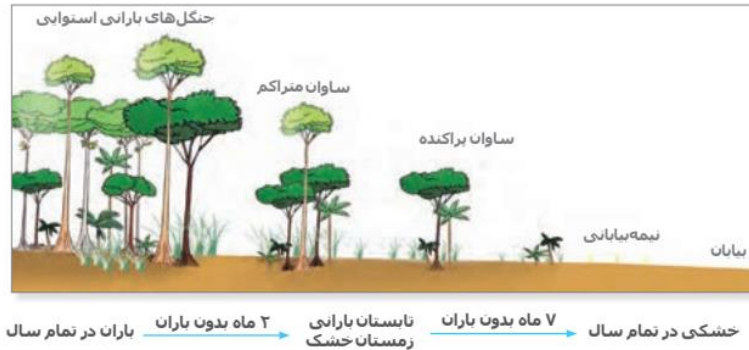
در کانون یک ناحیه صنعتی تجمع زیاد کارخانه ها مشاهده می شود. هر چه از این کانون دور و به مرزهای ناحیه مجاور نزدیک تر شویم، از تمرکز و تعداد کارگاه ها و کارخانه ها کاسته می شود؛ تا این که سرانجام در ناحیه مجاور، دیگر اثری از آنها نمی بینیم.

۱۴- ساوان به کجا گفته می شود؟

ساوان یک ناحیه انتقالی بین جنگل های بارانی استوایی و «صحرای بزرگ افریقا» است.

۱۵- هر چه از کانون جنگل های بارانی استوایی دورتر می شویم و به طرف صحرای بزرگ آفریقا حرکت می کنیم چه تغییراتی دیده می شود؟

ساوان یک ناحیه انتقالی بین جنگل های بارانی استوایی و «صحرای بزرگ افریقا»ست. هرچه به سمت صحرای بزرگ (Sahara) پیش می رویم، بارندگی کمتر و علف های ساوان کوتاه تر و تنک تر می شوند و کم کم به مراتع مداری، که از علفزارهای کوتاه قد تشکیل شده است، تبدیل می گردند. این مراتع در حاشیه صحرا به علت خشکی هوا به استپ های بیابانی تبدیل می شوند.

۱۶- ناحیه ای انتقالی را در امتداد دو ناحیه زبانی ..... و اسپانیایی در مجاورت مرز ایالات متحده امریکا و ..... قرار دارد.

انگلیسی - مکزیکی

۱۷- دو ناحیه انتقالی نام ببرید.

ساوان-مجاورت مرز امریکا و مکزیکی

۱۸- تعیین دقیق کدام مرزهای نواحی دشوارتر است؟

در نواحی انسانی مانند نواحی زبانی و قومی، تعیین مرز نواحی دشوار است.

۱۹- قلمرو و وسعت نواحی مختلف را باهم مقایسه کنید.

قلمرو و وسعت نواحی، متفاوت است. گاه یک ناحیه بخشی از یک روستا، یک شهر یا استان یا یک کشور است و گاه چند کشور و قاره را در بر می گیرد و مقیاس جهانی دارد.

۲۰- علل تغییر مرزهای نواحی را بنویسید.

در اثر فعالیت های انسانی یا عوامل طبیعی ممکن است ویژگی های خاص یک ناحیه از بین برود و وسعت آن کم یا زیاد شود؛ برای مثال، مهاجرت روستاییان از یک ناحیه یا وقوع خشکسالی، وسعت یک ناحیه کشاورزی را کاهش می دهد یا ممکن است به کلی آن ناحیه را به ناحیه ای غیر کشاورزی تبدیل کند.

۲۱- عدم انطباق مرزهای سیاسی و اداری بانواحی طبیعی و انسانی را توضیح دهید.

زیرا مرزهای سیاسی و اداری بر مبنای انتخاب و تصمیم گیری انسان ها تعیین می شوند. در این مرزبندی، گاهی یک ناحیه آب و هوایی، ناحیه زبانی و قومی و نظایر آن بین چند استان یا حتی چند کشور قرار می گیرد.

۲۲- اهمیت نواحی کره زمین را بنویسید.

این نواحی دارای ویژگی های طبیعی هستند و بستر زندگی و فعالیت های انسان محسوب می شوند. جوامع انسانی برای ادامه حیات به نواحی طبیعی وابسته اند.

۲۳- نواحی انسانی شامل کدام نواحی است و در چه بستری شکل می گیرد؟

نواحی انسانی شامل نواحی جمعیتی، فرهنگی، اقتصادی و... در بستر نواحی طبیعی شکل می گیرند و به وجود می آیند.

۲۴- امروزه نواحی طبیعی و انسانی چگونه اداره می شوند؟

به طور کلی، امروزه همه نواحی طبیعی یا انسانی جهان تحت مدیریت نهادهای سیاسی یا اداری قرار دارند؛ برای مثال، نهادهایی مانند شوراها، شهرداری ها، بخش داری ها، استان داری ها، سازمان ها و بالاخره حکومت ها، مدیریت این نواحی را به دست گرفته اند و درباره آنها تصمیم گیری می کنند و سیاست ها و خط مشی هایی را به کار می بندند.

۲۵- چرا شهرها و استان ها و کشورها نواحی سیاسی هستند؟

زیرا یک نهاد آنها را اداره و مدیریت می کند. این نواحی با مرزهای قراردادی از نواحی مجاور، متمایز می شوند.

درس سوم

۱- یکی از عوامل مهم پدید آمدن ناحیه..... است.

آب و هوا

۲- عامل پیدایش نواحی آب و هوایی را بنویسید.

ویژگی های آب و هوایی متفاوت موجب می شود که بخش های مختلف سیاره زمین با یکدیگر تفاوت داشته باشند و نواحی آب و هوایی به وجود بیایند.

۳- تفاوت هوا و آب و هوا (اقلیم) را بنویسید.

هوا وضعیت گذرا و موقتی هواکره (اتمافر) در یک محل در مدت زمانی کوتاه است. برای مثال، می گوئیم امروز هوا آفتابی یا ابری است یا امروز هوا سرد است و... اما آب و هوا، شرایط و وضعیت هوای یک ناحیه در مدت زمانی نسبتاً طولانی است. برای مثال، می گوئیم اندونزی کشوری گرم و مرطوب است.

۴- نوع آب و هوا چگونه تعیین می شود؟

داده های آماری مربوط به دما، بارش، رطوبت و... را طی سال های طولانی (معمولاً سی سال یا بیشتر) جمع آوری و میانگین آن را محاسبه می کنند.

۵- آب و هواشناسی (اقلیم شناسی) یکی از شاخه های جغرافیای..... است.

طبیعی

۶- چهار محیط اصلی کره زمین را نام ببرید.

هواکره، سنگ کره، آب کره و زیست کره

۷- بیش ترین تغییرات آب و هوایی در لایه ..... به وجود می آید.

وردسپهر (تروپوسفر)

۸- اهمیت هواکره را بیان کنید.

به واسطه هواکره، زیست کره قادر به حیات است. علاوه بر این، هواکره بر روی آب کره و سنگ کره نیز تأثیر می گذارد.

۹- مهم ترین منبع انرژی برای زمین و عامل اصلی به وجود آمدن ویژگی های آب و هوایی در نواحی مختلف زمین..... است.

تابش خورشید

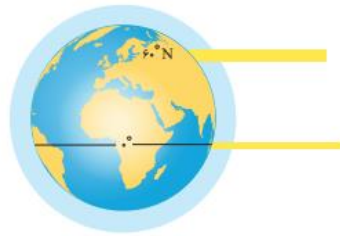
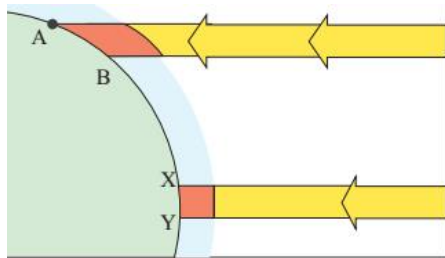
۱۰- تابش خورشید روی کدام عناصر آب و هوایی تأثیر دارد؟

دما، فشار و رطوبت و بارش

۱۱- علت توزیع نامساوی انرژی خورشید در سطح زمین را توضیح دهید.

-زاویه تابش خورشید و میزان پراکندگی آن بر روی زمین یکنواخت نیست

-مایل بودن محور زمین موجب می شود که اشعه خورشید به مناطق استوایی، عمود و نزدیک به عمود بتابد و زاویه تابش به سمت قطب مایل و مایل تر شود.

۱۲- مقدار انرژی خورشیدی در مناطق استوایی ، بسیار (بیشتر- کمتر) از مقداری است که مناطق قطبی جذب می کنند.

بیشتر

۱۳- چرا همه بخش های زمین در مدت زمان مساوی انرژی خورشید دریافت نمی کند؟

-مایل بودن محور زمین بر مدار گردش انتقالی آن به دور خورشید موجب می شود که طی حرکت وضعی و انتقالی، وسعت منطقه روشن و تاریک و طول روز و شب و فصول مختلف سال در نواحی مختلف و در نیمکره شمالی و جنوبی متفاوت باشد.

۱۴- وضعیت دریافت انرژی خورشید در نواحی قطبی را شرح دهید.

نواحی قطبی کم ترین انرژی را دریافت می کنند. آنها حتی در زمستان به مدت چند ماه در تاریکی کامل فرو می روند و انرژی جذب شده از سطح خود را از دست می دهند، بدون آنکه دوباره انرژی به دست بیاورند.

۱۵- نتیجه دریافت نامساوی انرژی خورشید بر سطح زمین چیست؟

مناطق گرم، معتدل و سرد پدید می آید

۱۶- علت گرم بودن نواحی استوایی را بنویسید.

اشعه خورشید در منطقه استوایی در طی سال عمود و نزدیک به عمود می تابد. به این ترتیب، نواحی استوایی منبع بزرگ ذخیره گرما و سرچشمه جریان های دریایی آب گرم در اقیانوس ها هستند.

۱۷- عوامل موثر بر دما را بنویسید.

-عرض جغرافیایی،

- ارتفاع از سطح زمین (به طور متوسط به ازای هر ۱۰۰۰ متر ۶ درجه سانتی گراد کاهش دما در لایه ورد سپهر)،

- دوری و نزدیکی به اقیانوس ها و دریاها،

- عبور جریان های دریایی آب گرم و آب سرد،

- جهت و شیب ناهمواری ها

۱۸- چرا هوا بر همه چیز فشار می آورد؟

زیرا هوا دارای وزن است و بنابراین، بر همه چیز فشار وارد می کند.

۱۹- فشار هوا به وسیله ..... اندازه گیری می شود.

فشارسنج

۲۰- واحد اندازه گیری فشار هوا ..... است.

«هکتوپاسکال»

۲۱- سیکلون چگونه به وجود می آید؟

هوای گرم سبک به سوی بالا صعود می کند. بنابراین، هوای گرم نسبت به اطراف خود فشار کم تری دارد و در نتیجه بر روی منطقه گرم یک مرکز کم فشار (سیکلون) ایجاد می شود.

۲۲- در کم فشار (سیکلون) فشار هوا به سمت مرکز ناحیه کم می شود یا زیاد؟

کم می شود

۲۳- پرفشار (آنتی سیکلون) چگونه به وجود می آید؟

هوای سرد سنگین است و به سمت پایین یا سطح زمین فرود می آید، در نتیجه بر روی منطقه سرد یک مرکز پر فشار (آنتی سیکلون) پدید می آید.

۲۴- در پر فشار (آنتی سیکلون)، فشار هوا به سمت مرکز ناحیه افزایش می یابد یا کاهش؟

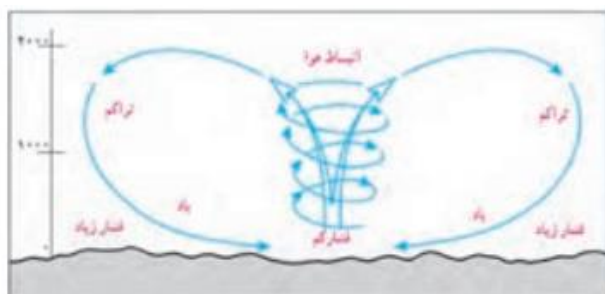
افزایش

۲۵- نحوه به وجود آمدن باد را بنویسید.

هوا همیشه از جایی که فشار بیشتری وجود دارد به سمت جایی که فشار کم تری دارد جریان می یابد و به این ترتیب، باد به وجود می آید.

به عبارت دیگر، هوای گرم و سبک بالا می رود و هوای نسبتاً سرد و سنگین به زیر آن می رود و جانشین آن می شود.

۲۶- توده هوا چیست؟

به حجم وسیعی از هوا که از نظر دما و رطوبت، در سطح افقی تا صدها کیلومتر ویژگی های یکسانی داشته باشد، توده هوا گفته می شود.

۲۷- جبهه چیست؟

جبهه ها مرز بین دو توده هوای مجاورند و آنها را از هم جدا می کنند.

۲۸- منطقه گذار چگونه به وجود می آید؟

وقتی در یک ناحیه دو توده هوای متفاوت در مجاورت یکدیگر قرار بگیرند و به هم برخورد کنند، یک منطقه گذار یا تغییر از نظر دما و فشار در مرزهای آنها پدید می آید.

۲۹- نتیجه برخورد توده های هوا با یکدیگر چیست؟

ناپایداری هوا و در صورت دارا بودن رطوبت، موجب بارندگی

۳۰- جنبه قطبی در کجا تشکیل می شود؟

بین توده هوای سرد قطب و توده هوای مداری در منطقه معتدله تشکیل می شود.

۳۱- چرا در نواحی استوایی مراکز کم فشار تشکیل می شود؟

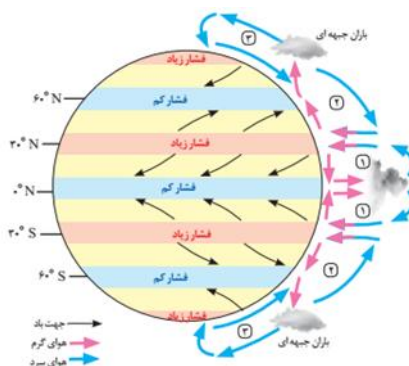
به دلیل زاویه مستقیم تابش و گرمای همیشگی

۳۲- چرا در نواحی قطبی مراکز پر فشار تشکیل می شود؟

به دلیل سردی فوق العاده هوا

۳۳- علل تشکیل مراکز پر فشار در اطراف مدار راس السرطان و راس الجدی چیست؟

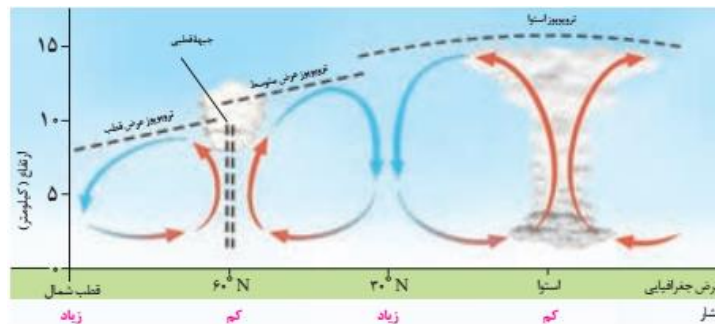
هوای استوایی در منطقه جنب استوایی (اطراف مدار راس السرطان و راس الجدی) سرد و سنگین می شود و فرومی نشیند و مراکز فشار زیاد جنب استوایی (حاره ای) را به وجود می آورد.

۳۴- گردش عمومی هوا (علل به وجود آمدن بادهای اصلی در کره زمین) را شرح دهید.

در ناحیه استوایی، هوای گرم به سمت بالا صعود می کند و با بالا رفتن سرد می شود و رطوبت خود را به صورت باران فرو می ریزد. هوای سرد شده در نواحی فوقانی استوا به سمت عرض های بالاتر حرکت می کند و تحت تأثیر نیروی کوریولیس جهت این بادهای منحرف می شود. در منطقه جنب استوایی (اطراف مدار رأس السرطان و رأس الجدی) سرد و سنگین می شود و فرومی نشیند و مراکز فشار زیاد جنب استوایی (حاره ای) را به وجود می آورد.

در حوالی عرض جغرافیایی ۶۰ درجه، دوباره بر اثر صعود هوا منطقه فشار کم ایجاد می شود. این منطقه تحت تأثیر توده هوایی است که از سمت قطب به طرف آن حرکت می کند و هوار را به سمت بالا می راند.

۳۵- نواحی پر باران کره زمین را نام ببرید.

نواحی استوایی و آسیای موسمی

۳۶- نواحی کم باران کره زمین را نام ببرید.

برخی نواحی داخلی قاره ها و بیابان ها

۳۷- دو عامل اصلی وقوع بارش در یک ناحیه را بنویسید.

- وجود هوای مرطوب

اقیانوس ها و دریاها و دریاچه ها منبع عمده رطوبت هوا هستند. بنابراین، نواحی، هرچه از اقیانوس ها و دریاها دورتر باشند رطوبت آنها کم تر و خشکی هوای شان بیشتر است.

- عامل صعود

توده هوای مرطوب باید تا ارتفاع معینی بالا برود و سرد شود تا به نقطه اشباع برسد و پس از تشکیل ابر، باران.

۳۸- انواع بارش را نام ببرید.

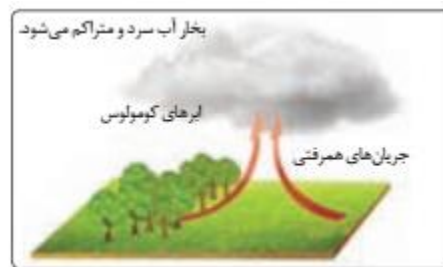
- بارندگی همرفتی

- بارندگی جبهه های (سیکلونی)

- بارندگی کوهستانی (ناهمواری)

۳۹- نحوه ایجاد باران در عامل همرفتی را توضیح دهید.

در این نوع بارندگی، توده هوا از هوای مجاور خود گرم تر می شود؛ همراه با بالا رفتن، دمای آن پایین می آید و ابر تشکیل می شود و بارندگی صورت می گیرد. بارش های بهاری بیشتر از این نوع اند.

۴۰- بارندگی جبهه ای یا سیکلونی در کجا ها به وجود می آید؟

این نوع بارندگی بیشتر در محل جبهه ها به وجود می آید؛ جایی که توده های هوا با یکدیگر برخورد می کنند.

۴۱- نحوه ایجاد بارندگی در عامل کوهستانی (ناهمواری) را توضیح دهید.

در این نوع بارندگی، نواحی مرتفع و کوهستان ها با توجه به شکل و جهتی که دارند، مانع آن می شوند که توده هوای مرطوب به طور افقی حرکت کند.

در نتیجه، توده هوا در امتداد دامنه کوه به طرف قله بالا می رود و هنگام صعود، دمای آن کاهش می یابد و دیگر نمی تواند رطوبت را در خود نگه دارد و بنابراین، موجب بارش می شود.

۴۲- معروف ترین طبقه بندی آب و هوایی چیست؟

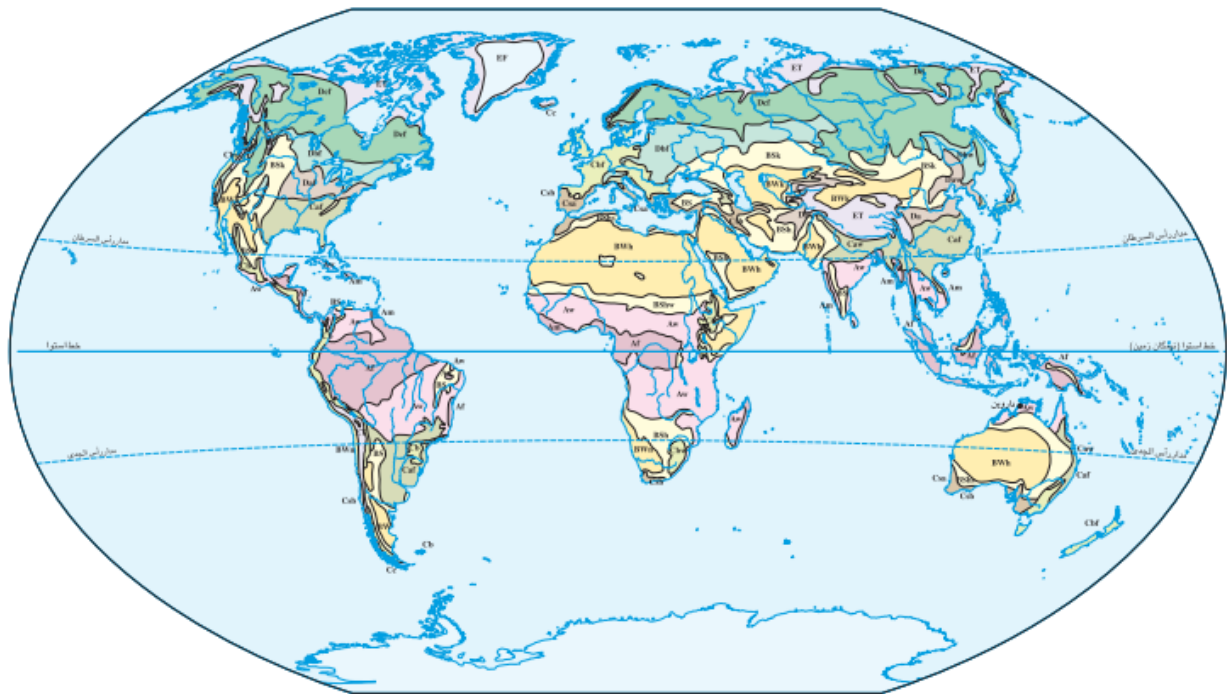
طبقه بندی «کوپن»

۴۳- سه معیار اصلی در طبقه بندی کوپن را نام ببرید.

بارش، دما و پوشش گیاهی

۴۴- پنج گروه اصلی آب و هوا بر طبق تقسیم بندی کوپن را بنویسید.

علامت آب و هوا	نام آب و هوا	دما	بارش	پوشش گیاهی
A	استوایی (گرم و مرطوب)	هیچ ماهی سردتر از $+18^{\circ}\text{C}$ نیست.	بارش در تمام سال	مناسب برای جنگل های بارانی استوایی
B	خشک	اختلاف دما زیاد است.	کمبود بارش	نامناسب برای رویش گیاه
C	معتدل	سردترین ماه بین $+18^{\circ}\text{C}$ تا -3°C است.	بارش در دوره سرد سال بیشتر از دوره گرم	مناسب برای جنگل های خزان دار
D	سرد	سردترین ماه زیر -3°C است.	بارش تابستان بیشتر از زمستان	مناسب برای جنگل های مخروطی سردسیری
E	بسیار سرد (قطبی)	هیچ ماهی بیش از 10°C نیست.	کمبود بارش	نامناسب برای رویش گیاه

نقشه تقسیم بندی آب و هوای جهان - کوپن

A		B		C		D		E	
Aw As	سولتا	BS	نیمه بیابانی	Cb Cc	مرطوب جنب استوایی	Dc Dd	جنب قطبی	EF	یخ بنندان
Af Am	مرطوب استوایی	BW	بیابانی	Ca	قیلوسی	Db	قاره ای مرطوب تابستان سرد	ET	توندرا
				Cs	مدیترانه ای	Da	قاره ای مرطوب تابستان گرم		

۴۵- ویژگی های بیابان هارا بنویسید.

مناطق خشک مناطقی هستند که کمبود بارش دارند. به علاوه، بارندگی در این مناطق نامنظم است؛ به طوری که ممکن است چند سال هیچ بارشی صورت نگیرد و یا منطقه به طور ناگهانی با رگبارهای کوتاه مدت مواجه شود. در بیابان ها میزان پوشش گیاهی ضعیف است.

۴۶- دو ویژگی بیابان را بنویسید.

کمبود بارش و تبخیر زیاد

۴۷- بیابان های گرم در کدام مناطق قرار دارند؟

ر نواحی مجاور مدار رأس السرطان و رأس الجدی

۴۸- گرم ترین نواحی جهان را نام ببرید.

دره مرگ در کالیفرنیا و در سال ۱۹۹۲ دمای ۵۸ درجه سانتی گراد برای العزیزیه واقع در کشور لیبی در صحرای بزرگ افریقا به عنوان گرم ترین نقاط جهان ثبت شده است. در سال ۲۰۰۹ ماهواره ها دمای ۷۰ درجه سانتی گراد را برای بیابان لوت در ایران به عنوان داغ ترین نقطه زمین ثبت کردند.

۴۹- بیابان های سرد در کدام مناطق قرار دارند؟

در عرض جغرافیایی بالا یا در ارتفاعات زیاد

۵۰- علل ایجاد بیابان ها را بنویسید.

(الف) استقرار مراکز پرفشار جنب حاره ای (جنب استوایی)

(ب) دوری از منابع رطوبت و شکل و جهت ناهمواری ها

۵۱- علل کمی بارش در نواحی پرفشار چیست؟

در نواحی پرفشار، فرونشینی هوا مانع صعود هوا و در نتیجه، بارش می شود.

۵۲- علل تشکیل منطقه پرفشار در اطراف مدار راس السرطان و راس الجدی چیست؟

توده های هوا در حوالی مدارهای رأس السرطان و رأس الجدی فرو می نشینند و منطقه پرفشار را به وجود می آورند.

۵۳- کمربند بیابانی کره زمین در اطراف مدارهای ..... در سه قاره گسترده شده است.

راس السرطان- راس الجدی

۵۴- علل تشکیل بیابان هایی مانند آتاکاما و نامیب چیست؟

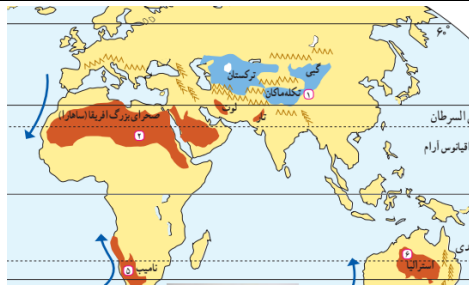
وجود مرکز پرفشار و صعود نکردن هوا و تشدید آن توسط جریان های آب سرد ساحلی

۵۵- علل ایجاد بیابان هایی مانند تکه ماکان و گبی را بنویسید.

برخی نواحی به علت دوری از دریاها و منابع رطوبتی و هم چنین قرار گرفتن در پشت کوه ها که از رسیدن توده هوای

مرطوب به آنها جلوگیری می کند، با خشکی هوا مواجه می شوند؛ مانند بیابان گبی یا تکه ماکان.

۵۶- در نقشه جهان نما بیابان های گبی، صحرای بزرگ افریقا، آتاکاما و نامیب را مشخص کنید.

درس ۴

۱- سنگ کره (لیتوسفر) چیست؟

سنگ کره بخش خارجی زمین است که حالت جامد دارد و از سنگ و خاک تشکیل شده است. این بخش شامل قاره ها و کف و بستر دریاها و اقیانوس هاست.

۲- چهار ناهمواری اصلی و عمده سطح زمین را نام ببرید.

فلات-کوه - رشته کوه- تپه

۳- فلات چیست؟

فلات ها، سرزمین های مرتفع و نسبتاً همواری هستند که در کوهستان ها محصور بوده و کناره های آن ها با شیب تند به نواحی پست متصل می شود. برخی فلات ها وسیع و برخی کم وسعت اند.

۴- کوه و رشته کوه را تعریف کنید.

کوه ناهمواری برجسته و مرتفعی است که معمولاً دامنه های تند و قله برجسته دارد. مجموعه ای از کوه ها که به شکل نواری در کنارهم قرار گرفته اند، رشته کوه را به وجود می آورند؛ مانند رشته کوه های عظیم هیمالیا، آندها، راکی، آلپ، البرز و زاگرس.

۵- فلات و کوه را باهم مقایسه کنید.

فلات ها و کوه ها هر دو مرتفع اند اما کوه دارای قله است و هرچه به سمت نوک آن می رویم، باریک تر می شود اما فلات مرتفع و نسبتاً مسطح است.

۶- تپه را تعریف کنید.

تپه ها نسبت به کوه ها ارتفاع کم تری دارند اما از نواحی پیرامون خود بلندترند.

۷- چگونگی محاسبه ارتفاع کوه ها و تپه ها را توضیح دهید.

ارتفاع کوه ها و تپه ها و سایر عوارض سطح زمین را نسبت به سطح دریا (سطح متوسط آب های آزاد) محاسبه می کنند.

۸- میزان ارتفاع کوه ها و تپه ها را بنویسید.

در برخی منابع، ارتفاع کوه ها بیش تر از ۶۰۰ متر (حدود ۲۰۰ پا) و تپه ها کمتر از ۶۰۰ متر در نظر گرفته شده است. در برخی منابع دیگر، ارتفاع تپه ها ۲۰۰ تا ۳۰۰ متر ذکر شده است.

۹- دشت را تعریف کنید.

دشت ها سرزمین هایی پست و نسبتاً هموارند که در میان کوه ها یا درکنار سواحل و یا میان فلات ها و کف دره ها قرار گرفته اند.

۱۰- اهمیت دشت را بنویسید.

دشت هانواحی عمده سکونت، زندگی و فعالیت انسان ها را تشکیل می دهند.

۱۱- چرا اشکال مختلف ناهمواری در سطح زمین پدید می آید؟

عوامل درونی که موجب پیدایش کوه ها می شوند و عوامل بیرونی که در اثر آن ناهواری ها دچار فرسایش می شوند.

۱۲- بر طبق نظریه زمین ساخت ورقه ای یا صفحه ای کوه ها چگونه ایجاد شده اند؟

پوسته زمین به قطعات بزرگی تقسیم شده است. این ورقه ها (پوسته و گوشته فوقانی) روی بخش خمیری شکل گوشته به آرامی حرکت می کنند.

ورقه ها از هم دور یا به هم نزدیک می شوند، به هم برخورد می کنند و یا در امتداد هم می لغزند. نتایج حرکت این ورقه ها طی میلیون ها سال، ایجاد چین خوردگی ها، رشته کوه ها، شکست ها (گسلها و شکاف ها) و پیدایش کوه های آتشفشانی است.

۱۳- مهم ترین عوامل تغییر چهره زمین چیست؟

هوازگی و فرسایش

۱۴- هوازگی را تعریف کنید.

هوازگی عبارت است از فرایندی که طی آن، سنگ ها خرد و متلاشی و تجزیه می شوند.

۱۵- هوازگی شیمیایی را تعریف کنید.

در هوازگی شیمیایی، ساختمان کانی ها و ترکیب شیمیایی سنگ ها نیز تغییر می کند.

۱۶- عوامل مهم هوازگی شیمیایی را نام ببرید.

اکسیژن و رطوبت

۱۷- هوازگی زیستی را تعریف کنید.

فعالیت های موجودات زنده، یعنی گیاهان و جانوران، موجب تغییرات فیزیکی و شیمیایی در سنگ ها می شود؛ برای مثال، رشد ریشه درختان یا ایجاد حفره های زیرزمینی توسط جانداران حفار، مانند موش ها و موریانه ها، باعث خرد شدن سنگ ها می شود.

۱۸- سرعت هوازگی در سنگ ها به چه عواملی بستگی دارد؟

جنس سنگ ها، نوع آب و هوا و زمان

۱۹- فرسایش را تعریف کنید.

فرسایش عبارت است از جدا شدن ذرات سنگ و خاک از بستر خود و جابه جایی آنها توسط عوامل مختلف چون آب و باد

۲۰- سه مرحله فرسایش را نام ببرید.

۱- کنده شدن مواد از جای خود (حفر)، ۲- انتقال و ۳- رسوب گذاری یا انباشته شدن مواد در مکان های دیگر

۲۱- عوامل فرسایش را نام ببرید.

آب های جاری- یخچال ها- باد- امواج دریا- انسان

۲۲- عوامل پیدایش و تغییر کوه ها را بنویسید.

فعالیت های مربوط به تکتونیک ورقه ای از طریق ایجاد چین خوردگی ها، گسل ها یا بالا آمدن مواد مذاب و شکل گیری آتشفشان، کوه ها را به وجود می آورند. سپس، هوازدگی و فرسایش کوه ها را تغییر می دهند.

۲۳- عوامل مهم هوازدگی فیزیکی در کوهستان ها را بنویسید.

تغییرات دمای شب و روز و یخ بستن آب در شکاف ها و درزها

۲۴- دو عامل مهم فرسایش در کوهستان ها را بنویسید.

آب های جاری و یخچال ها

۲۵- دره های V شکل چیست؟

دره های V شکل معمولاً بر اثر جریان آب رودها و فرسایش آبی، شکل می گیرند و علت این که آن ها را با حرف V نام گذاری کرده اند این است که دامنه های تنگ و پرتیب دارند.

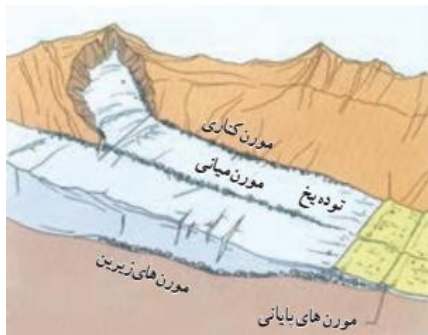

۲۷- نحوه پیدایش یخچال های کوهستانی را بنویسید.

در برخی کوهستان ها برف و یخ دائمی وجود دارد. وقتی بارش برف بیش از میزان ذوب آن در سال باشد، برف های اضافی طی سالیان دراز انباشته و متراکم می شوند و ضخامت آنها افزایش می یابد و یخچال ها را پدید می آورند.

۲۸- مورن یا یخ رفت را تعریف کنید.

به سنگ ها و رسوباتی که یخچال ها با خود حمل می کنند، «مورن یا یخ رفت» می گویند.

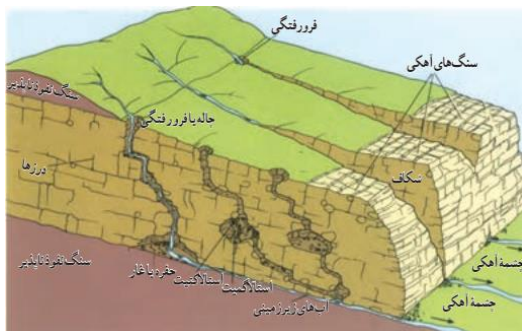

۲۹- علل تشکیل دره های U شکل چیست؟

دره های U شکل معمولاً بر اثر فرسایش یخچالی طی هزاران سال پدید آمده اند.

۳۰- اشکال «کارستی» (Karstic) چیست؟

در برخی نواحی کوهستانی ای که سنگ ها قابلیت حل شدن در آب را داشته باشند، مانند سنگ های آهکی و نظایر آن، آب های جاری با نفوذ به زیرزمین از طریق درزها و شکاف ها و حل کردن سنگ ها در خود، پدیده های فرسایشی چون غارهای طبیعی و چشمه های آهکی پدید می آورند که در اصطلاح به آنها اشکال «کارستی» (Karstic) گفته می شود.

۳۱- معنی کارست و نقش آن در انحلال بعضی سنگ ها را توضیح دهید.

طور کلی، «کارست» پدیده خوردگی و انحلال سنگ های آهکی است. آب هایی که با دی اکسید کربن و هوا ترکیب می شوند، اسید کربنیک تولید می کنند و با حل کردن آهک و گچ در خود می توانند موجب خوردگی و انحلال سنگ ها شوند.

۳۲- مهمترین اشکال کارستی در ایران را نام ببرید.

اشکال کارستی به ویژه در کوه های زاگرس زیاد است و همچنین غارهای علی صدر همدان و کتله خور زنجان.

۳۳- عامل مهم فرسایش در مناطق خشک و بیابانی..... است.

باد

۳۴- علل شدید بودن فرسایش بادی در بیابان ها را بنویسید.

آب و هوایی خشک، وزش بادهای شدید، وجود خاک های نرم و فقر پوشش گیاهی

۳۵- اشکال فرسایش در بیابان ها، ناشی از دو فرایند..... و..... است.

«کاوشی» و «تراکمی»

۳۶- اشکال کاوشی چیست؟

این نوع فرسایش بیشتر حاصل کنده شدن ذرات از یک مکان و انتقال آنها به مکان های دیگر است.

۳۷- دشت ریگی (رگ) یا سنگ فرش بیابان چیست؟

وقتی در زمین های پوشیده از ماسه های ریز، شن و سنگ های ریز و درشت، باد ماسه های ریز را با خود می برد، در طول زمان، سنگ های درشت بر جای می مانند و سطوحی پر از قلوه سنگ هابه وجود می آورند که به آن سنگ فرش بیابانی نیز می گویند.

۳۸- چاله های بادی چگونه در بیابان ها به وجود می آیند؟

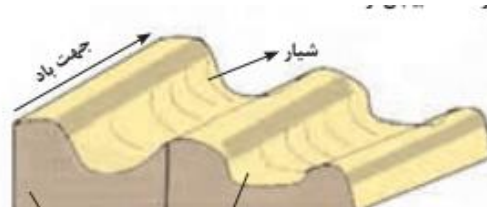
در نواحی دارای ماسه های ریز، و به ویژه فاقد پوشش گیاهی، باد ذرات را از محل خود جابه جا می کند و به تدریج حفره ها یا چاله هایی وسیع پدید می آورد.

۳۹- فرسایش بادی چگونه کند و یا متوقف می شود؟

اگر در اثر برخورد با آب های زیرزمینی، رطوبت و چسبندگی در دانه ها به وجود بیاید، فرسایش بادی کند و سپس متوقف می شود.

۴۰- کلوت (یاردانگ) چیست؟

کلوت یا یاردانگ در رسوبات نرم به جامانده از دریاچه های قدیم پدید می آید. طی میلیون ها سال، باد شیارهایی موازی و U شکل در این رسوبات ایجاد می کند.

۴۱- کلوت ها که حاصل فرسایش ..... هستند.....

بادی-آبی

۴۲- در کدام کشورها کلوت ها وجود دارند؟

ایالات متحده امریکا، مصر، چین و ایران

۴۳- گرز دیو و ستون های سنگی چیست؟

گاهی باد مواد نرمی را که در زیر یا لبه تخته سنگ ها قرار گرفته اند، تخریب می کند و با خود می برد و بخش های سخت و مقاوم را باقی می گذارد. در نتیجه، ستون هایی سنگی به شکل قارچ یا سایر اشکال به وجود می آیند که به آنها گرز دیو، دودکش جن می گویند.

۴۴- اشکال تراکمی دریا بان ها چیست؟

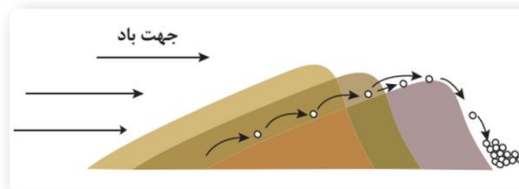
این فرسایش حاصل انباشته شدن ذرات توسط باد در یک مکان است.

۵۰- نحوه تشکیل تلماسه ها را بنویسید.

تپه های ماسه ای یا تلماسه بر اثر وزش باد و جابه جاشدن ماسه و شن پدید می آیند، ماسه هایی که به وسیله باد در سطح زمین حرکت می کنند، اگر به موانعی مثل گیاهان و بوته های خار یا قطعات سنگ و نظایر آن برخورد کنند و متوقف شوند یا سرعت باد در منطقه کاهش یابد، روی هم انباشته می شوند و سرانجام تلماسه ها یا تپه های ماسه ای را تشکیل می دهند.

۵۱- تلماسه ها چگونه حرکت می کنند؟

برخی تلماسه ها می توانند طی یک سال ۱۰ تا ۲۰ متر در جهت وزش باد حرکت کنند. با وزش باد، ماسه رو به باد به طرف بالا رانده می شوند و پس از رسیدن به قله، در دامنه پشتی فرود می آیند و همان جا انباشته می شوند.

۵۲- برخان چیست؟

برخان ها تپه های ماسه ای هلالی شکل و منفردی هستند که دو زائده یا بازو در جهت باد دارند. بلندی بعضی از برخان ها در دشت لوت به ۴۰ متر نیز می رسد.

۵۳- تعریف ساحل را بنویسید.

ساحل یا کرانه، منطقه تماس خشکی و دریاست.

۵۴- انواع ساحل را نام ببرید.

۵۵- عوامل فرسایش در مناطق ساحلی را بنویسید.

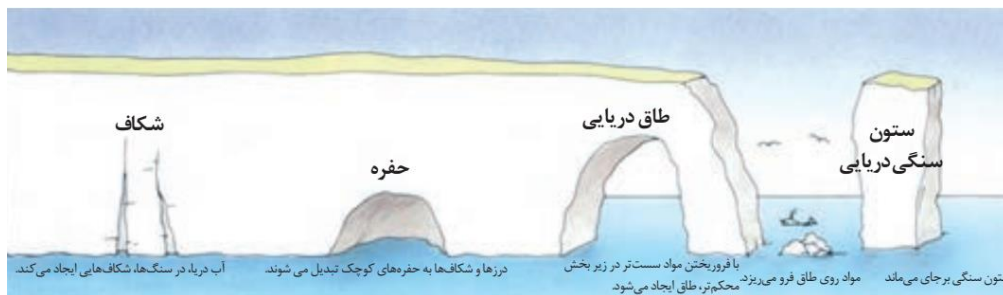
مناطق ساحلی به طور مداوم تحت تأثیر امواج دریا، جزر و مد و باد قرار می گیرند.

۵۶- فرسایش سنگ ها در مناطق ساحلی چگونه انجام می شود؟

بادهایی که بر سطح اقیانوس ها و دریاها می وزند، امواج را به وجود می آورند. نیروی امواج، به ویژه زمانی که دریا توفانی باشد، زیاد است. علاوه بر امواج، انحلال سنگ های آهکی سواحل در آب دریا و نفوذ آب به شکاف ها و درزهای این نوع سنگ ها موجب فرسایش می شوند و اشکال خاصی را در سواحل پدید می آورند.

۵۷- اشکال فرسایش کاوشی در سواحل صخره ای دریا را نام ببرید.

ستون های سنگی دریایی، غارها و طاق های دریایی

۵۸- مهمترین اشکال فرسایشی تراکمی در سواحل را نام ببرید.

آب سنگ ها و جزایر مرجانی، باتلاق ها و زبانه یا دماغه ماسه ای

درس ۵

۱- بوم سازگان (اکوسیستم) را تعریف کنید.

مجموعه ای از موجودات زنده که با یکدیگر و با محیطی که در آن زندگی می کنند، در ارتباط و تعامل اند.

۲- دو بخش بوم سازگان را نام ببرید.

بخش زنده شامل تولیدکنندگان (گیاهان) - گیاه خواران - گوشتخواران ،

تجزیه کنندگان (باکتری ها و)

بخش غیرزنده شامل سنگ، خاک، هوا، آب و... .

۳- نقش گیاهان در بوم سازگان را بنویسید.

گیاهان تنها موجودات زنده تولیدکننده در یک بوم سازگان هستند؛ زیرا می توانند با عمل نورساخت (فتوسنتز)، غذا بسازند و به این ترتیب حیات دیگر موجودات زنده به آنها وابسته است.

۴- زیست بوم را تعریف کنید.

زیست بوم از تعدادی بوم سازگان تشکیل شده است و وسعت زیادی دارد.

۵- چگونه زیست بوم ها، نواحی مختلف را به وجود آورده اند؟

زیست بوم ها نواحی وسیع جغرافیایی هستند که در آنها انواع خاص و مشابهی از گیاهان و جانوران زندگی می کنند و به همین سبب، یک ناحیه را به وجود می آورند که از سایر نواحی متمایزی شود؛ مانند زیست بوم توندرا یا زیست بوم جنگل های بارانی استوایی.

۶- نوع هر زیست بوم و ویژگی های آن به چه عواملی بستگی دارد؟

موقعیت جغرافیایی،

شرایط آب و هوایی (دما، تبخیر، بارش)

شکل ناهمواری ها

ارتفاع از سطح زمین

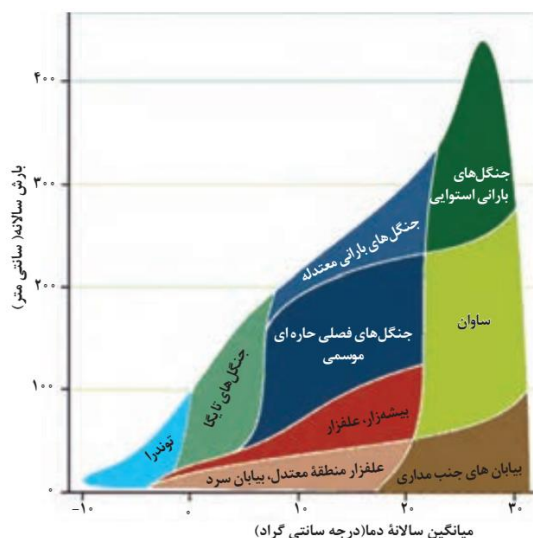
جنس خاک ها

از آن جا که این عوامل در سطح زمین یکنواخت نیستند و متفاوت اند، زیست بوم های متنوعی پدید آمده است.

۷- موضوع جغرافیای زیستی چیست؟

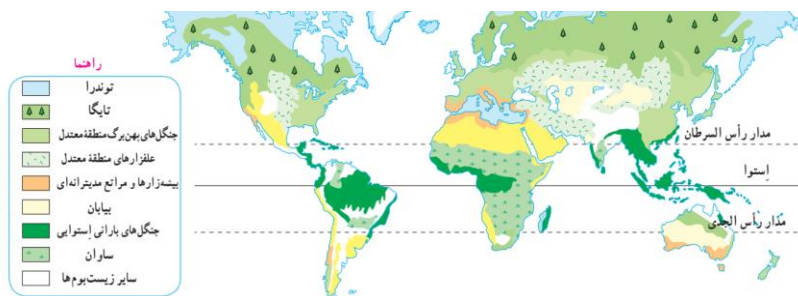
مطالعه زیست بوم ها، یکی از موضوعات رشته «جغرافیای زیستی» است.

۸- دو عامل اصلی وایتگر در طبقه بندی بوم سازگان را نام ببرید.

۹- طبقه بندی زیست بوم ها بر اساس نظر گودی را توضیح دهید.

وی در این طبقه بندی، زیست بوم ها را به هشت زیست بوم تقسیم کرده است.

۱۰- روش های جدید طبقه بندی زیست بوم ها را توضیح دهید.

در روش های جدید، یکی از معیارهای مورد استفاده برای تمایز زیست بوم ها از یکدیگر «میزان تولید ماده آلی» و سرعت رشد گیاهان هر زیست بوم است.

۱۱- علل تفاوت میزان تولید ترکیبات آلی و توده زیستی در اکوسیستم ها چیست؟

هرچه سرعت رشد پوشش گیاهی در یک ناحیه بیش تر باشد، میزان تولید ماده آلی در آنجا بیش تر است. انتشار و انرژی خورشید در سطح زمین یکنواخت نیست به همین دلیل، زیست بوم ها از نظر میزان تولید ترکیبات آلی و توده زیستی که از آنها حاصل می شود، تفاوت دارند.

۱۲- میزان تولید مواد آلی گیاهان در زیست بوم ها چقدر است؟

میزان تولید مواد آلی گیاهان را می توان اندازه گیری کرد. انرژی دریافتی روزانه در مناطق نزدیک قطبی حدود ۱۰۰ کالری در سانتی مترمربع است؛ در حالی که در مناطق معتدله حدود ۴۰۰ کالری و در مناطق استوایی ۸۰۰ کالری در سانتی مترمربع است.

۱۳- چرا ناهمواری ها و ارتفاعات نیز در پراکندگی پوشش گیاهی و زندگی جانوری نواحی تأثیری گذارند؟

علاوه بر عوامل آب و هوایی و خاک، نوع ناهمواری ها و ارتفاعات نیز در پراکندگی پوشش گیاهی و زندگی جانوری نواحی تأثیری گذارند؛ زیرا گیاهان و جانوران در ارتفاع معینی قادر به زیستن هستند.

۱۴- قابلیت های نواحی بیابانی را بنویسید.

-گردشگری

-معادن (برای مثال بوکسیت در بیابان (استرالیا، فسفات در صحرای بزرگ افریقا، الماس در کالاهاری، مس در بیابان آتاکاما و نفت در عربستان

-انرژی-ساعت های آفتابی زیاد و شدت تابش انرژی خورشیدی

مناسب برای تحقیقات نجومی و صنایع هوافضا (به دلیل آسمان صاف و بدون ابر)

۱۵- محدودیت های نواحی بیابانی را بنویسید.

-کمبود آب و خاک برای کشاورزی

-شرایط نامناسب برای سکونت و فعالیت انسان مانند سرما یا گرمای شدید هوا، خشکی هوا، کمبود آب و دشواری آمد و شد و راه سازی به دلیل پوشش وسیع ماسه ای

-حرکت ماسه های روان و فرسایش خاک

۱۶- بیابان زایی یا بیابانی شدن چیست؟

بیابانی شدن (بیابان زایی) یکی از نگرانی های جوامع امروز است. بیابانی شدن یعنی گسترش بیابانها و تبدیل مناطق بیش تری به بیابان.

۱۷- مهم ترین عوامل بیابانی شدن را بنویسید.

-خشکسالی و گرم شدن هوا و کاهش بارندگی،

-حفر چاه های عمیق و نیمه عمیق در مناطق خشک و استفاده بی رویه از آب های زیرزمینی،

-از بین رفتن پوشش گیاهی؛ برای مثال کندن بوته ها و علف ها برای تأمین سوخت ساکنان حاشیه بیابان ها.

۱۸- روش ها و راهکارهای پیش گیری از گسترش بیابان ها (بیابان زدایی) را بنویسید.

-کاشت گیاهان سازگار و مقاوم با نواحی خشک مانند بنه و کنار، اکالیپتوس و اقاچیا؛

-مقابله با برداشت بی رویه از آب های زیرزمینی و چرای بی رویه دام ها؛

-مالچ پاشی روی ماسه ها برای تثبیت آنها و جلوگیری از حرکت شان.

۱۹- قابلیت های نواحی ساحلی را بنویسید.

ماهگیری و فعالیت ها و مشاغل وابسته به صید آبزیان

فعالیت های بازرگانی و بنادر و مشاغل وابسته به آن

گردشگری (استراحت، تفریح و ورزش های آبی)

انرژی حاصل از امواج و جزر و مد

۲۰- مهم ترین عواملی که سواحل را تهدید می کنند را بنویسید.

بالا آمدن سطح آب دریا و آلودگی

۲۱- بالا آمدن سطح آب دریاها چگونه سواحل را تهدید می کند؟

تغییرات آب و هوایی و گرم شدن کره زمین موجب آن می شود که سطح آب دریاها بالا بیاید. هم چنین، وقوع توفان ها، هاریکن، و سونامی (زمین لرزه دریایی) موجب هجوم امواج به ساحل و تخریب تأسیسات ساحلی می شود. در این صورت، ساکنان نواحی ساحلی باید تأسیسات را به نواحی عقب تر منتقل کنند. این کار برای آن ها هزینه زیادی دارد.

۲۲- عوامل آلودگی که سواحل را تهدید می کند را بنویسید.

آلودگی های ناشی از عبور و مرور کشتیهای نفت کش، تخلیه پسابهای صنعتی کارخانه ها و فاضلاب های شهری، که به طور مستقیم از طریق رودها به دریا تخلیه می شوند، هم چنین تجمع گردشگران در نواحی ساحلی موجب تولید انبوه زباله و انواع آلودگی ها در سواحل شده است.

۲۳- تنوع زیستی نواحی ساحلی را شرح دهید.

ناحیه ساحلی محل تلاقی زیست بوم خشکی و دریایی است. این ناحیه زندگی گیاهی و جانوری متنوع و خاص خود را دارد و گیاهان خشکی و آبی، انواع ماهیان، مرجان ها و نرم تنان، پرندگان و حشرات و سخت پوستان را که در جزایر، آبها و سواحل زندگی می کنند، در برمی گیرد.

۲۴- علل به خطر افتادن تنوع زیستی نواحی ساحلی را بنویسید.

به طور کلی، این تنوع زیستی در اثر تمرکز زیاد جمعیت در سواحل و فعالیت های انسانی در معرض خطر قرار گرفته است.

۲۵- راهکارهای حفاظت از نواحی ساحلی را بنویسید.

— حفاظت از سواحل در مقابل بالا آمدن آب و کاهش انرژی امواج با نصب و احداث انواع حفاظ های عمودی، موج شکن و دیواره های دریایی و نظایر آن؛

— حفاظت از تپه های ماسه ای ساحلی، تثبیت تپه های ماسه ای از طریق کشت گیاهان سازگار با محیط روی آن ها، انتقال ماسه از نواحی دیگر به ساحل و ایجاد تپه های ماسه ای مصنوعی؛

— پاک سازی سواحل از انواع آلودگی ها، تدوین مقررات و قوانین و نظارت بر فعالیتهای گردشگری و سایر فعالیت ها؛

— زهکشی اراضی ساحلی (خارج کردن آب از آنها)

۲۶- قابلیت های نواحی کوهستانی را بنویسید.

— تنوع زیستی گیاهی و جانوری

— تأمین منابع آب شیرین (رودها و چشمه ها) برای دشت ها و نواحی پایکوهی

— دامنه های مناسب برای پرورش دام و رمه گردانی

— جاذبه های گردشگری چشم اندازهای زیبا، هوای تمیز و معتدل، امکان کوه نوردی و ورزش های زمستانی چشمه های آب گرم

۲۷- محدودیت های نواحی کوهستانی را بنویسید.

- شرایط سخت طبیعی مانند سرمای شدید به ویژه در شب ها، کاهش اکسیژن و مشکلات تنفسی؛

- مشکل بودن حمل و نقل و احداث راه ها، خطرات برف و یخ بندان؛

- منطبق بودن اغلب نواحی کوهستانی جوان بر گسل های فعال و وجود خطر زمین لرزه، آتش فشان های فعال و لغزش دامنه ها؛

- شیب زمین و محدودیت خاک، که خانه سازی و فعالیت های کشاورزی را با مشکل مواجه می کند.

۲۸- مشکلات محیط زیست در نواحی کوهستانی را بنویسید.

- تغییرات آب و هوایی و ذوب شدن یخچال ها،

- از بین رفتن پوشش گیاهی دامنه ها به سبب ساخت و سازهای غیراصولی مسکونی و تأسیسات -گردشگری و تفریحی،

- چرای بی رویه دام ها،

- حفر تونل ها و احداث جاده ها

- استخراج معادن

- آلودگی های محیطی مانند زباله و فاضلاب ها

۲۹- راهکارهای حفاظت از محیط های کوهستانی را بنویسید.

- کشت گیاهان بر روی دامنه ها برای جلوگیری از فرسایش خاک،

- حفاظت از تنوع زیستی و حیات وحش

- پاک سازی کوهستان ها از آلودگی ها

- جلوگیری از به هدر رفتن آب

–تدوین قوانین و مقررات برای فعالیت های گوناگون انسان در کوهستان

افزایش آگاهی عمومی در زمینه مراقبت از محیط کوهستان

درس ۶

۱– تعریف زبان را بنویسید.

زبان نظامی از ارتباطات است که در آن، معنی الفاظ را فقط گروه خاصی که در آن مشترک اند، درک می کنند و می فهمند و برای گروه دیگر، معنایی ندارد.

۲– نقش زبان را بنویسید.

–زبان از مهم ترین شاخصه ای فرهنگی است و برای افرادی که به آن تکلم می کنند، هویت مشترکی به وجود می آورد .
–زبان، همچنین، عنصر اصلی گسترش یک فرهنگ است؛ زیرا انسان ها از طریق آن، اطلاعات، تجربه ها، ارزش ها و آداب و رسوم خود را به دیگران و به نسل بعدی منتقل می کنند.

۳– خانواده های بزرگ زبانی چیست؟

گروه بزرگی از زبان هاست که یک ریشه اصلی دارند؛ برای مثال، مردم انگلستان، اسپانیا، روسیه، هند و ایران به زبان های مختلف صحبت می کنند اما همگی جزء خانواده زبانی هند و اروپایی محسوب می شوند؛ زیرا ریشه مشترک دارند.

۴– سه خانواده زبانی مهم و پرتکلم جهان را نام ببرید.

–خانواده هند و اروپایی

–خانواده چینی تبتی

–خانواده آفرو آسیایی (سامیایی حامیایی)

۵– بزرگ ترین و گسترده ترین گروه زبانی دنیا.....است.

هند و اروپایی

۶– مهمترین زبان ایرانی را نام ببرید.

فارسی پشته تاجیکی لری گُردی بلوچی طبری گیلکی تالشی آذری

۷- خانواده چینی تبتی بیشتر در کدام منطقه از جهان سخنگو دارد؟

ناحیه آسیای شرقی

۸- معروف ترین و پرسخنگو ترین زبان خانواده چینی تبتی را بنویسید.

ماندارین چینی

۹- زبان مردم عرب و یهود و زبان مردم شمال آفریقا چیست؟

زبان سامی، زبان مردم عرب و یهود و زبان حامی، زبان بعضی از مردم در شمال آفریقا است.

۱۰- اهمیت زبان عربی و محدوده جغرافیایی آن را بنویسید.

در بین زبان های خانواده آفروآسیایی، معروف ترین و مهم ترین آنها زبان عربی است که در جنوب غربی آسیا و شمال آفریقا بدان تکلم می کنند.

زبان عربی زبان رسمی حدود بیش از ۲۰ کشور و یکی از زبان های رسمی سازمان ملل متحد است. به علاوه، زبان قرآن است و با آن که قرآن به بسیاری از زبان های دنیا ترجمه شده است، میلیون ها نفر از مسلمانان جهان آن را به زبان اصلی (عربی) می خوانند و می آموزند و به همین دلیل، اهمیت ویژه ای دارد.

۱۱- عوامل گسترش برخی از زبان ها را بنویسید.

عواملی چون جنگ و فتح سرزمین ها، تجارت و مهاجرت مردم از یک ناحیه به نواحی دیگر، موجب گسترش برخی زبان ها و تغییر در نواحی زبانی شده است.

۱۲- نقش «عصر اکتشافات جغرافیایی» در تغییر تاریخی الگوهای زبانی جهان را توضیح دهید.

«عصر اکتشافات جغرافیایی» یکی از مهم ترین تغییرات تاریخی در الگوهای زبانی جهان در قرن ۱۵ و ۱۶ میلادی معروف به آغاز شد. وقتی اروپاییان با پیشرفت در دریانوردی، سرزمین های نو را کشف کردند، در امریکای شمالی، استرالیا و نیوزیلند، زبانان گلیسی گسترش یافت؛ در مستعمرات آنها در قاره های آفریقا، امریکای جنوبی و بخش هایی از آسیا نیز زبان های انگلیسی، اسپانیایی، پرتغالی و فرانسوی رواج پیدا کرد.

۱۳- عامل گسترش زبان انگلیسی را توضیح دهید.

در قرن بیستم و بیست و یکم، با پیشرفت های صنعتی و گسترش ارتباطات، برخی زبان ها مانند انگلیسی در سراسر جهان به کار گرفته شد.

۱۴- اهمیت زبان انگلیسی را بنویسید.

امروزه از زبان انگلیسی در اغلب نرم افزارهای رایانه ای، برای پایش رفت و آمد هواپیماها و کشتی ها، و نیز در متون علمی و تحقیقاتی بین المللی استفاده می شود.

۱۵- علل غلبه بیشتر برخی زبان هادر جهان را بنویسید.

در اثر رشد ارتباطات و فناوری اطلاعات، برخی از زبان ها در جهان غلبه بیش تری پیدا کرده اند.

۱۶- چرا اغلب کشورها سعی می کنند زبان ملی و زبان های محلی خود را حفظ کنند؟

زیرا هویت فرهنگی شان پابرجا بماند.

۱۷- تاثیرات دین را بنویسید.

دین ها بر قوانین اجتماعی، عقاید، رفتارها و ارزش های اخلاقی، آیین ها و مراسم، و همچنین پدیده های قابل مشاهده مانند بناها و آثار هنری تأثیر زیادی دارند و به همین سبب، آثار دین را می توان در نواحی مختلف مشاهده کرد.

۱۸- دو گروه اصلی دین ها را نام ببرید.

الف) ادیان مبتنی بر یکتاپرستی

ب) ادیان مبتنی بر پرستش غیر خدای یگانه

۱۹- ادیان مبتنی بر یکتاپرستی را نام ببرید.

اسلام- مسیحیت- یهود- زرتشت

۲۰- ادیان مبتنی بر پرستش غیر خدای یگانه را نام ببرید.

آنیمیسیم (مذاهب قبیله ای)- هندوئیسم- بودائیسیم

۲۱- دو مذهب بزرگ دین اسلام را نام ببرید.

تشیع و تسنن

۲۲- سه مذهب بزرگ دین مسیحیت را نام ببرید.

کاتولیک - پروتستان - ارتدوکس

۲۳- پیروان دین یهود در کدام نواحی هستند؟

بیشتر پیروان دین یهود به صورت پراکنده در شهرها و نواحی بزرگ بازرگانی جهان زندگی می کنند و سرزمین مشخصی ندارند. یکی از مراکز تجمع یهودیان، سرزمین فلسطین اشغالی است که بعد از جنگ جهانی دوم با حمایت دولت های استعماری اشغال شده است.

۲۴- چشم انداز فرهنگی چیست؟

چشم انداز یعنی منظره قابل رؤیت از یک مکان. ساختمان ها و بناها، سبک معماری، نوع سکونتگاه های شهری و روستایی، مزارع، جاده ها، خیابان ها و نظایر آن که در یک چشم انداز مشاهده می شود، شیوه زندگی مردم یک ناحیه را به مشاهده گر نشان می دهد.

۲۵- انسان ها چگونه چشم انداز فرهنگی خلق می کنند؟

انسان ها با تغییراتی که در محیط های طبیعی به وجود می آورند، «چشم اندازهای فرهنگی» خلق می کنند. فرهنگ هر ناحیه، موجب به وجود آمدن چشم اندازهای خاصی در آن ناحیه می شود.

۲۶- نقش مهم دین در خلق چشم اندازهای فرهنگی را توضیح دهید.

پیروان یک دین با توجه به باورها و اعتقادات خود، چشم اندازهای خاصی را در قالب معماری، هنر، نقاشی، مجسمه سازی، ایجاد مکان های مقدس و زیارتگاهی به وجود می آورند.

۲۷- علت تقسیم زمین به نواحی فرهنگی توسط جغرافی دانان را بنویسید.

جغرافیدان ها برای مطالعه و شناخت تنوع های فرهنگی، سطح زمین را به نواحی فرهنگی تقسیم کرده اند.

۲۸- معیارهای اصلی جغرافی دانان در تقسیم زمین به نواحی فرهنگی را بنویسید.

۲۹- پدیده پخش یا انتشار را تعریف کنید.

پدیده پخش یا انتشار فرایندی است که طی آن یک موضوع یا پدیده مانند زبان، مذهب، افکار و ایده ها، نوآوری، وسایل و ابزار، لباس، شیوه زندگی و حتی بیماری از یک مکان به سایر مکان ها گسترش می یابد.

۳۰- تأثیرات پخش فرهنگی در زمان های گذشته را توضیح دهید.

پخش فرهنگی از زمان های بسیار کهن وجود داشته است. بسیاری از ابداعات بشر که در تمدن های اولیه شکل گرفته اند، مانند شیوه کشاورزی، خط، ذوب فلزات و تولید سلاح های جنگی، کم کم از ناحیه مبدأ خود به نواحی اطراف گسترش یافته اند.

۳۱- تأثیر داد و ستدها در پخش فرهنگی را بنویسید.

در گذشته، دادوستد میان نواحی نقش مهمی در پدیده پخش فرهنگی داشته است. برای مثال، آمدوشد کاروان ها در مسیر جاده ابریشم موجب گسترش ابداعات، افکار، کالاها و... در سرزمین های مختلف می شد.

۳۲- عوامل مهم در پخش فرهنگی در دنیای امروز چیست؟

در دنیای امروز علاوه بر مهاجرت و دادوستد، گردشگری و جهانگردی، استفاده از انواع رسانه ها (کتاب و مجلات، تلویزیون و اینترنت و...) و انقلاب در فناوری اطلاعات و ارتباطات، نقش مهمی در پخش فرهنگی دارند.

۳۳- انواع پخش و انتشار فرهنگی را بنویسید.

۱- گاهی دو ناحیه فرهنگی به هم خیلی نزدیک اند و پدیده فرهنگی در اثر تماس مستقیم مردم، از ناحیه ای به ناحیه دیگر منتقل می شود؛ مانند ورزش «هاکی» که مبدأ آن کشور کاناداست اما در بین مردم ایالات متحده امریکا و نواحی مرزی آن کشور با کانادا رواج بسیار یافته است.

۲- گاهی پخش و انتشار از یک فرهنگ به فرهنگ های دیگر بدون آن که فرهنگ ها در تماس مستقیم با یکدیگر باشند، اتفاق می افتد. امروزه برخلاف گذشته، با توجه به گسترش رسانه ها، نوع دوم پخش فرهنگی غالب است و رسانه ها نقش عمده ای در تغییر علائق، رفتارها، سبک زندگی روزانه (شیوه لباس پوشیدن، نوع غذا، تفریحات و...) حتی در نواحی دورافتاده دارند.